

ਨੰਬਰ ਵਨ ਦੀ ਰੇਸ

ਸੁਣ ਲਉ, ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੰਨ
ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਬੋਲੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਰਹਿੰਦੇ ਨੰਬਰ ਵਨ
ਵਨ ਬਾਈ ਵਨ,
ਸਦਾ ਹੀ ਨੰਬਰ ਵਨ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦੇ ਆਂ ਉਇ। ਟੈਂ ਨੀ ਮੰਨਦੇ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਦੀ, ਵੱਡ-ਵਡੇਰੇ ਰਾਠ ਦੀ, ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਠਾਠ ਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦੇ ਆਂ ਉਇ।

ਕਣਕ ਉਗਾਉਣ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਬਣ ਗਏ। ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਵੀ ਅੰਨ ਉਗਾਇਆ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਨਾਜ ਉਗਾਉਣ 'ਚ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ। ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅੰਨ ਖਾਤਰ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲ ਝਾਕਣੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਣਕ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਗਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਈ-

ਪਈ ਕਣਕ ਸੜਨ ਲੱਗ ਪਈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੰਨ ਉਪਜਾਉਣ 'ਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ।

ਸੁਨਹਿਰੀ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ 'ਚ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਝੋਨੇ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਝੋਨਾ ਲਾਉਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਫੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਸੌ ਫੁੱਟ ਹੇਠਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟੇ। ਬਥੇਰਾ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ, ਬਥੇਰਾ ਹਟਕਿਆ ਰੋਕਿਆ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਧਾਇਆ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ।

ਅੰਗੂਰ ਉਗਾਏ ਤਾਂ ਰੇਹੜੀਆਂ 'ਤੇ ਰੁਲਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਗੂਰੋ ਅੰਗੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਅੰਗੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਉਂਕ ਵੀ ਆਈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਵਾਲਿਆਂ

ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਟੈਂ	: ਰੋਅਬ
ਰਾਠ	: ਰਾਜਾ, ਮੁਖੀ, ਸੂਰਮਾ
ਠਾਠ	: ਸ਼ਾਨ
ਉਗਾਉਣ	: ਪੈਦਾ ਕਰਨ, ਬੀਜਣ
ਭੰਡਾਰੇ	: ਵਸਤੂਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ, ਗੁਦਾਮ
ਝਾਕਣੋਂ	: ਵੇਖਣੋਂ
ਸੜਨ	: ਖਰਾਬ
ਉਪਜਾਉਣ	: ਪੈਦਾ ਕਰਨ
ਝੋਨਾ	: ਚੌਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ, ਧਾਨ
ਲਾਉਣਾ	: ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਲਾਉਣੀ
ਬਥੇਰਾ	: ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਹਟਕਿਆ	: ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ, ਵਰਜਿਆ
ਅੰਗੂਰੋ ਅੰਗੂਰੀ	: ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ
ਸਿਉਂਕ	: ਦੀਮਕ

ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਕੱਟਾ	: ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਛੋਟੀ ਬੋਰੀ
ਵਿਕਣ	: ਵੇਚਣ
ਧੁਨ	: ਨਿਸ਼ਚਾ, ਧਾਰਨਾ
ਫਤਹਿ	: ਸਫਲਤਾ, ਜਿੱਤ
ਆਜੀਏ	: ਆ ਜਾਈਏ
ਖਿੱਤੇ	: ਖੇਤਰ, ਇਲਾਕਾ
ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ	: ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ
ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ	: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ
ਰੂੰਘੇ	: ਮੁਫਤ ਵਿਚ
ਗੁੜ੍ਹਤੀ	: ਜਨਮ ਘੁੱਟੀ, ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਹਿਦ, ਗੁੜ੍ਹ ਆਦਿ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣੀ ਵਸਤੂ
ਪੁਣਦੇ	: ਕੋਸਦੇ
ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ	: ਅਣਜੰਮੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗਰਭ ਵਿਚ ਮਾਰਨਾ
ਧੀਆਂ	: ਬੇਟੀਆਂ, ਪੁੱਤਰੀਆਂ
ਕੁੱਖਾਂ	: ਗਰਭ
ਕੈਰੀ	: ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ
ਬਿਲੇ ਲਾਉਣਾ	: ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਮਾਰਨਾ
ਮਿਆਰੀ	: ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ, ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ
ਚੀਤਕਾਰ	: ਚੰਘਿਆੜ, ਚੀਕ
ਜਾਂਬਾਜ਼	: ਜਾਨ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ
ਕਿੱਤੇ	: ਕਿਧਰੇ

’ਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਕਿੰਨ੍ਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗੁਪਰੀ ਸੰਤਰੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਵੀਹ-ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕੱਟਾ ਵਿਕਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਟ ਪਿੱਛੇ ਉਇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਨੇ ਆਂ ਉਇ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਈਏ, ਸਿਰੇ ਲਾ ਕੇ ਛੱਡਦੇ ਆਂ। ਧੁਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਆਂ। ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈਏ, ਬਸ ਫਤਹਿ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਂਦੇ ਆਂ। ਹਰ ਕੰਮ ਰੱਜ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਆਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ’ਤੇ ਵੀ ਆ ਜੀਏ ਤਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਆਂ। ਏਨੇ ਆਸ਼ਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ’ਚ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ’ਚ ਨੇ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਆਸ਼ਕ।

ਨੰਬਰ ਵਨ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜਨਮ-ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ’ਚ ਵੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਉ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਇਕ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਪੀ ਕੇ ਡਕਾਰ ਵੀ ਨੀ ਮਾਰਦੇ। ਬਾਕੀ ਨਸ਼ੇ ਰੂੰਘੇ ’ਚ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁਣ ਨਸ਼ਿਆਂ ’ਚ ਵੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ ਆਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਾਲ ਇਹ ਹੋ ਗਿਐ ਕਿ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਆਂ। ਸਾਡੇ ਗੱਭਰੂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਧੁਨ ’ਚ ਉਹ ਪਿਉ ਦੀ ਨੀ ਸੁਣਦੇ, ਮਾਂ ਦੀ ਨੀ ਸੁਣਦੇ, ਨਸ਼ਾ ਪੀ-ਪੀ ਪਾਪੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੁਣਦੇ।

ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ ’ਚ ਵੀ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ ਆਂ। ਅਸੀਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਆਂ ਪਰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖਾਂ ’ਚ ਹੀ ਮਾਰਦੇ ਆਂ। ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਧੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਂ ਵੀ ਧੀ ਦੀ ਵੈਰੀ, ਪਿਉ ਦੀ ਅੱਖ ਵੀ ਕੈਰੀ, ਦਾਦੀ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਬਿਲੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਰੇ ਤਿਆਰੀ, ਬਾਬੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਆਰੀ। ਮਰ ਰਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ, ਚੀਤਕਾਰ ਸਾਡੇ ਕੰਨੀਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਧੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ’ਚ ਜਾਂਬਾਜ਼, ਬਹਾਦਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਕਿਹੜਾ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਗਈ ਐ ? ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ’ਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ ਆਂ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਕਿਤੇ ਏਨੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਵੇਚਦੇ ਜਿੰਨੀ ਅਸੀਂ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ-ਵੇਚ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਾਰਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਰਹੇ ਹਾਂ,

ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਲਿਆ ਰਹੇ ਆਂ, ਭਾਰੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਆਂ। ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਹੁਣ ਉਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ‘ਮੱਝ ਵੇਚ ਕੇ ਘੋੜੀ ਲਈ, ਦੁੱਧ ਪੀਣੋਂ ਗਏ, ਲਿੰਦ ਚੁੱਕਣੀ ਪਈ’। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ-ਵੇਚ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜ ਲਾਈ ਹੋਈ ਐ। ਰੇਸਾਂ ਹੀ ਰੇਸਾਂ। ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪਿੰਜਰੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਾਡੀ

ਮੁੰਡੀਰ ਚੂਹਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਜਰਿਆਂ 'ਚ, ਭੱਜ-ਭੱਜ ਵੜਦੀ ਐ। ਕੈਦ ਹੋ-ਹੋ ਕੂਕਦੀ ਹੈ, ਚੂਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੂਹਾ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵੀਹ ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਟਰੈਕਟਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੋ ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਢਿੱਡ 'ਚ ਮਰੋੜ ਉਠਣ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਨੱਕ ਦੀ ਟੋਪੀ ਫਰਕਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਆਵੇ ਟਰੈਕਟਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਟਰੈਕਟਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਤੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੀ ਹਾਂ। ਟਰੈਕਟਰ ਮੰਡੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦੇਖ ਲਉ, ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟਰੈਕਟਰ ਵੀ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਲ੍ਹ-ਕਿੱਲ੍ਹ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਗਾਲਿਬ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈ :-

‘ਕਰਜ਼ ਕੀ ਪੀਤੇ ਹੈਂ ਮੈਅ
ਔਰ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਹਾਂ,
ਰੰਗ ਲਾਏਗੀ ਹਮਾਰੀ,
ਫਾਕਾਮਸਤੀ ਏਕ ਦਿਨ।’

ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਨੰਬਰ ਵਨ ਹੋ ਗਏ ਅਾਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੌਅਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਗਰਮ ਸ਼ੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬਚਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ ?

ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਮੌਸਮ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਕਹਿਰੀ ਪੰਜੇ ਤੋਂ ਗਲਮਾ ਕਿਵੇਂ ਛੁਡਾਈਏ। ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ‘ਆਪੇ ਫਾਥੜੀਏ ਤੈਨੂੰ ਕੌਣ ਛੁਡਾਵੇ’।

ਨੰਬਰ ਵਨ ਬਣਨ ਦੀ ਰੇਸ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੰਟਰਮੈਨ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਉ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਫਟਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸਬੀਲ ਬਣਾਈਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਕੌਲ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ :

‘ਨਾ ਸਮਝੋਗੇ ਤੋ ਮਿਟ ਜਾਉਗੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ,
ਤੁਮਹਾਰੀ ਦਾਸਤਾਂ ਤੱਕ ਭੀ ਨਾ ਹੋਗੀ ਦਾਸਤਾਨੋਂ ਮੇਂ।’

ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਮੁੰਡੀਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚੀਏ। ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੱਥੀਂ ਮਾਰ ਲਈਆਂ, ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਜਾਣਾ ... ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਂਗੇ, ਫੋਕੇ ਤੇ ਡੋਕੇ ਨੰਬਰ ਵਨ ਬਣ ਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ ?

ਆਉ ਸੋਚੀਏ ! ਸੋਚਣਾ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਈ ਪੈਣਾ। ਜਦੋਂ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸਮਝੋ ਉਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਹੈ। ਆਮੀਨ !

ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਮੁੰਡੀਰ	: ਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ
ਕੂਕਦੀ	: ਚੀਕਦੀ, ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀ
ਚੂਕਦੀ	: ਚੂਕਦੀ, ਚੁੰ-ਚੁੰ ਕਰਦੀ
ਫਰਕਣ	: ਹਿੱਲਣ, ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਉਣ
ਕਿੱਲ੍ਹ-ਕਿੱਲ੍ਹ	: ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ
ਮੈਅ	: ਮਦਿਰਾ, ਸ਼ਰਾਬ
ਫਾਕਾਮਸਤੀ	: ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ
ਮੌਅਲਾਂ	: ਮਾਲਾਂ
ਕਹਿਰੀ	: ਜ਼ਾਲਮ
ਫਾਥੜੀਏ	: ਫਸੀਏ
ਸਬੀਲ	: ਢੰਗ, ਤਰਕੀਬ, ਵਿਉਂਤ
ਬਕੌਲ	: ਅਨੁਸਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼	: ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਕੇ.ਐਲ. ਗਰਗ

ਟਿੱਪਣੀ :

ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਠ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਉਪਰ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗਰਗ ਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਕਣਕ, ਝੋਨਾ, ਅੰਗੂਰ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਉਪਰ ਗਰਗ ਨੇ ਤਿੱਖੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵੀ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ-ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ, ਪਰਵਾਸ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਮਾੱਲ-ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਾੜ ਵੀ ਗਰਗ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

1. ਦੱਸੋ ਖਾਂ ਭਲਾ :

- (i) ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ?
- (ii) ਭੰਡਾਰੇ ਕਿਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?
- (iii) ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ?
- (iv) 'ਮੁੰਡੀਰ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰੇਸ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ?
- (v) ਕਿਸ ਦਾ ਕਾਲਾ ਮੌਸਮ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ?
- (vi) ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਕੀ ਖ਼ਰੀਦ ਰਹੇ ਹਨ ?
- (vii) ਕੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰ ਮੱਥੇ ਵਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ?
- (viii) ਰੇਹੜੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਫਲ ਰੁਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ?

ਆਉ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰੀਏ

ੳ. ਪਾਠ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

- (i) ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਉਪਰ ਕੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ? ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।
- (ii) 'ਨੰਬਰ ਵਨ ਦੀ ਰੇਸ' ਪਾਠ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉਗੇ?
- (iii) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘਟਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ।
- (iv) ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਹੈ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

- (v) ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਨੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉੱਪਰ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ ? ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ? ਦਲੀਲਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ।

ਅ. ਪਾਠ ਵਿਚੋਂ ਅਖਾਣ-ਮੁਹਾਵਰੇ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਵਾਕ ਬਣਾਉ।

ੲ. ਪਾਠ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਇਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀ ਝਲਕ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ।

ਸ. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ :

- (i) ਖਰੀਦਣਾ ...
- (ii) ਬਹਾਦਰ ...
- (iii) ਲਾਉਣਾ ...
- (iv) ਰੋਲਾ ...
- (v) ਕੈਦ ...
- (vi) ਗਰਮ ...
- (vii) ਔਖਾ ...

ਹ. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....